

Nr 36.

Av herr Nilsson, Petrus, m. fl., om utredning angående fiskets ekonomiska läge m. m.

Vårt folks försörjningsmöjligheter bli i mycket hög grad beroende av att varje nyttig näringsgren kan ge utkomst åt de befolkningsgrupper, som av naturliga betingelser äro hänvisade till resp. näringsgrenar. Allt för starka rubbningar av denna ordning inverka ofördelaktigt på näringslivet i sin helhet. Hur den lämpliga avvägningen näringsgrenarna emellan bäst skall främjas, blir beroende av omständigheterna i varje särskilt fall. Så mycket är dock klart, att i den mån en näringsgrens förmåga att ge utkomst-möjligheter åt ett visst antal näringsutövare försvagas på grund av utvecklingen eller andra omständigheter, varpå den enskilda näringsutövaren icke kan öva något inflytande, tillkommer det statsmakterna att undersöka i vad mån och på vad sätt stöd och hjälp kan lämnas, för såvitt näringsens fortbestånd ligger i det allmännas intresse.

Enligt 1933 års statistik sysselsättas 23,590 personer med saltsjöfiske, varav 13,414 yrkesfiskare och 10,176 personer med fiske som binäring. Av statsfinansiella skäl upphörde den officiella statistiken för insjöfiskets vidkommande år 1923, varför uppgifter därom icke finnas tillgängliga senare. Men sistnämnda år beräknades, att förutom ett antal yrkesfiskare, som hade sin utkomst helt av insjöfisket, c:a 50,000 personer, huvudsakligast jordbrukare, även hade insjöfiske såsom binäring.

Den totala fångstmängden för saltsjöfisket beräknades enligt 1933 års statistik uppgå till 102,306,364 kg. med ett sammanlagt värde av 24,518,426 kronor. För insjöfisket saknas, av skäl som förut angivits, uppgift om fångstmängd och fångstvärde, men att även insjöfiskets avkastning representerar betydande värden ligger i öppen dag.

Fiskerinäringsens allmänna betydelse för vårt lands näringsliv kan även avläsas i de import- och exportsiffror, som framgå ur 1933 års statistik. Sagda år importerades nämligen 44,079,425 kg. fisk till ett värde av 15,538,773 kronor, medan vårt lands fiskexport samma år uppgick till 18,629,174 kg. representerande ett värde av 5,613,046 kronor. Importen överstiger således exporten med 25,450,251 kg. till ett värde av 9,925,727 kronor.

Att ett så betydande importöverskott menligt inverkar på de svenska fiskarens utkomst-möjligheter är till fullo bevisat. Representanter för det svenska fisket ha även gång efter annan till statsmakterna framfört sina bekymmer över fiskimportens skadliga inverkan för vårt lands fiskare. Fisket intager nämligen en särställning inom vårt lands näringsliv i så måtto att

inga åtgärder vidtagits i syfte att bereda bättre och tryggare avsättningsmöjligheter för landets egen fiskproduktion.

Tidigare har det allmännas intresse huvudsakligen omfattat sådana åtgärders vidtagande, som avsett att främja fiskproduktionen i allmänhet, såsom förbättrandet av fiskbeståndet och förbättrade fångstmetoder. Sålunda ha statsmakterna under en följd av år tillhandahållit fiskarena billiga lån till inköp av båtar och redskap, lämnat anslag till fiskerinäringens främjande under nionde huvudtiteln ävensom lämnat bidrag till hushållningssällskapen i enahanda syfte. Men någon effektiv åtgärd i syfte att bereda den svenska fiskerinäringen stöd och hjälp att kunna bestå i fortsättningen som självständig näringsgren saknas alltjämt. Enda undantaget härutinnan utgör den år 1934 beslutade regleringen av handeln med färsk strömming, en speciell åtgärd, som säkerligen är till stor nytta för strömmingsfiskarena, men då strömming i färskt tillstånd icke importeras, berör denna åtgärd icke importen. I detta sammanhang bortses även från de tillfälliga stödåtgärder, som av riksdagen vidtagits i syfte att förhjälpa fiskarbefolkningen att undgå de svåraste verkningarna av den rådande krisen, jämförliga med den arbetslöshetshjälp, vartill riksdagen under en följd av år anslagit medel. Hit hör t. ex. anslag av statsmedel för beredande av tillfälligt understöd åt fiskare, vilket anslag för övrigt visat sig svårt att finna användning för, beroende måhända på de villkor, som voro förbundna med understödets beviljande. Hit hör även riksdagens beslut om lån av statsmedel för främjande av beredning, förvaring och avsättning av fisk, vilka lån dock få sin huvudsakliga betydelse i den mån desamma utgå till sammanslutningar av fiskare, som genom statsmakternas beslut tillerkännas särskilda förmåner, såsom fallet är med de auktoriserade strömmingsförsäljningsföreningarna.

Som ett allmänt omdöme beträffande av statsmakterna hittills vidtagna åtgärder till fiskerinäringens omvårdnad kan sägas, att åtgärderna tillkommit sporadiskt och därför saknat det planmässiga sammanhang, som erfordras för att en näringsgren skall utvecklas på ett naturligt och sunt sätt. Hittills verkställda utredningar med avseende på fiskerinäringen ha därför icke heller förmått anvisa några verkliga riktlinjer, som på lång sikt förmå ge fisket såsom nationell näringsgren den plats fisket förtjänar.

Möjligheten att utnyttja såväl saltsjöfiskets som insjöfiskets produktionsförmåga i syfte att ge det svenska fisket möjligheter att fylla sin uppgift inom näringslivet och därmed även giva sysselsättning åt den del av landets befolkning, som direkt måste finna sitt uppehälle inom denna näring, måste därför framstå som ett viktigt led i vår folkförsörjning.

Ett försök till sammanfattning av de frågor, som enligt vårt förmenande böra bli föremål för en allsidig utredning i syfte att upphjälpa fiskerinäringen, göres i nedanstående punkter.

1. En översikt erfordras av vad saltsjöfisket och insjöfisket ekonomiskt betyda för vår folkförsörjning och antalet personer, som för sin utkomst direkt och indirekt äro beroende av fisket. För åstadkommande av denna översikt erfordras bl. a. även, att statistik över insjöfisket ånyo upprättas.

2. Undersökningar böra vidtagas i syfte att få klarlagt, huruvida och i vad mån och på vad sätt vårt lands fiskbestånd ytterligare kan upphjälpas genom rationaliserade fiskevårdande åtgärder, undanröjande av sådana hinder, som försvåra fiskens vandringar i våra sjöar och vattendrag samt skada fiskens lekplatser, vilka åtgärder som i enlighet med riksdagens beslut 1903 och 1935 behöva vidtagas i syfte att neutralisera de skadliga verknningar, som åstadkommas genom att industrien utsläpper avfallsprodukter i sjöar och vattendrag etc. Att riksdagen tvenne gånger, första gången så tidigt som 1903, begärt utredning angående denna fråga, utan att ännu någon åtgärd vidtagits för att komma till rätta med svårigheterna i här berörda avseende, vittnar icke om en riktig uppskattning av fiskerinäringens betydelse för vår folkförsörjning. Likaså bör uppmärksamheten ägnas åt det förhållandet, att vid utbyggandet av vattenfallen laxens naturliga vandringar möjliggöras.

3. Utredningen bör även omfatta undersökning i vad mån fiskarena i olika delar av landet erhålla skäliga priser för sina fiskprodukter, varvid särskilt bör uppmärksammas, huruvida priserna undergått någon förändring sedan tiden före kriget samt i så fall orsakerna härtill. I detta sammanhang bör även undersökas i vad mån en eventuell förhöjning av den allmänna prisnivån med avseende på fiskets produktion kommit fiskarena till godo och, om så icke skulle vara fallet, vad som är anledningen härtill.

4. Jämte priserna böra olika produktions- och avsättningsförhållanden beträffande fisket i skilda delar av landet undersökas, varvid särskilt fiskhandeln, transport- och fraktförhållandenas organisation och funktioner böra uppmärksammas.

5. I den mån handelstraktater mellan Sverige och andra länder påverka importen och exporten av fiskprodukter på ett sådant sätt, att den svenska fiskmarknaden därigenom desorganiseras och fiskarena erhålla alltför ringa betalning för sina fiskprodukter, bör denna fråga även bli föremål för en grundlig undersökning. Härvid bör även undersökas i vad mån mindervärdig importfisk bidrager till minskad fiskkonsumtion.

Särskilt bör uppmärksammas de åtgärder, som av andra länder vidtagits till skydd mot icke önskvärd fiskimport, samt verkningarna av dessa skyddsåtgärder med avseende på vårt lands fiskexport.

Påtagligt är att vårt land icke längre kan fortsätta med den hittills förda fiskimport- och fiskexportpolitiken. Vidtager ett land varmed vi stå i handelsförbindelser åtgärder i form av märkning, tullspärr, kvottilldelning etc. i syfte att skydda sina egna fiskare, torde det vara uppenbart, att vi icke likgiltigt kunna åse att existensmöjligheterna för vårt eget lands fiskare härigenom äventyras.

Uppenbart torde även vara att i den mån våra hittills utnyttjade fiskexportmarknader helt eller delvis stängas uppmärksamheten bör ägnas åt möjligheten att finna nya exportmarknader för svenska fiskares fångster. Att ett till Sverige fiskexporterande land vid upprättandet av nya handelsavtal medgives tullfrihet på export av vissa fiskslag till vårt land men samtidigt får

bibehålla tull på ett annat fiskslag, som vårt lands fiskare exportera till ifrågavarande land, förefaller icke vara överensstämmande med sund svensk handelspolitik.

I detta sammanhang bör även framhållas det förhållande, som råder för våra islandsfiskare, vilka ej nu som förr tillåtas att i händelse av storm söka skydd under land och därvid utföra för fiskets bedrivande nödvändiga arbeten. Ett för våra svenska fiskare rättvisare handelsavtal är här av behovet starkt påkallat, särskilt som vårt land medger Island fri import av sillprodukter.

Jordbruksutredningen ägnade även stor uppmärksamhet åt frågan om fiskimporten och föreslog vissa åtgärder i syfte att mildra verkningarna av densamma, såsom införandet av ursprungsbeteckning å fisk, som jordbruksutredningen ansåg skulle ha viktiga uppgifter att fylla i skilda hänseenden. Sålunda synes tydligt, framhöll jordbruksutredningen, att landets fiske röner betydande avbräck genom importen av fisk, som beträffande färskhet och andra kvalitetsegenskaper till stor del är underlägsen svenskfångad vara och i dylikt fall ej sällan utbjudes som svenskfångad. Ifrågavarande import är ägnad att minska avsättningsmöjligheterna för inhemsk fisk dels direkt genom den ökning av tillgången, som importen representerar, dels indirekt genom att konsumenterna, då de erhålla fisk av mindervärdig beskaffenhet, föranledas att underskatta fisk som födoämne överhuvud taget. Den rikliga fiskimporten torde ej sällan medföra, att svenska fiskare icke kunna finna avsättning för sina fångster, och det synes icke råda något tvivel därom, att ifrågavarande import utövar en pristryckande inverkan å den svenska fiskmarknaden till djupgående ekonomisk skada för landets fiskare, utan att konsumenterna därav få njuta någon fördel. Jordbruksutredningen ansåg även, att landets egen fiskerinäring torde få anses ha nått den utveckling, att densamma i stort sett kan fylla det inhemska behovet av fisk med förstklassiga produkter.

6. Frågan huruvida och på vad sätt uppkommande överskott vid allt för rikligt fiske genom olika konserveringsmetoder kan tillvaratagas och nyttiggöras bör även utredas i syfte att förhindra att dylikt fisköverskott inverkar prislestörande för producenterna. En förutsättning för att fiskarena skola kunna ernå bästa möjliga ekonomiska utbyte av sina fiskprodukter är tydligen att dessa utbjudas i marknaden under sådana betingelser att ett någorlunda fast prisläge kan uppnås för producenterna. Ökad upplysningsverksamhet bland såväl fiskarena som allmänheten beträffande såväl fiskkvalité som de förhållanden, som påverka fiskproduktionen och fiskkonsumtionen i allmänhet, äro även åtgärder för avvägbringande av ett bättre sakernas tillstånd å här berörda område, som böra bliva föremål för undersökning.

7. I samband med fiskens transport spela givetvis även järnvägsfrakterna en viktig ekonomisk roll. Undersökning bör därför göras, huruvida nuvarande fraktsatser på ett tillfredsställande sätt anpassats efter olika orters förutsättningar i avsättningshänseende, samt rörande åtgärder, som kunna anses skäligen och lämpligen för att genom frakternas ändamålsenliga avväg-

ning befordra fiskets intressen. Särskilt bör därvid uppmärksammas i vad mån importerad fisk genom särskilt förmånliga taxor beredes större förmåner än som tillkommer det svenska fisket.

8. Såsom ett medel att stärka det svenska fiskets ställning synes även en utvidgad kooperativ verksamhet å fiskets område förtjäna beaktande. För att befordra ett bättre ekonomiskt utbyte av fiskarens produkter torde det vara av stor betydelse att undersöka, vilka kredit- och lånemöjligheter, som kunna och böra beredas fiskarna och deras ekonomiska organisationer. Nuvarande organisationer, som finnas bland fiskarna, äro ej tillfyllest — undantagandes strömmingsfiskarens — enär fiskarna praktiskt taget sakna varje som helst inflytande över handeln med fisk och därmed också över prissättningen på fisken. Det bör undersökas, huruvida icke organisationer för handhavande av partihandeln böra bildas med ungefär samma uppgift som Sveriges slakteriförbund.

9. Undersökas bör även i vad mån och på vad sätt statens medverkan kräves för åstadkommande av en fiskredskapsförsäkring under sådana former, att fiskarbefolkningen i största möjliga mån kan hållas skadeslös vid inträffande redskapsförluster uppkomna genom storm och andra naturkatastrofer.

Riksdagen beslöt visserligen på förslag av Kungl. Maj:t så sent som år 1934 att inrätta en statens fiskredskapsfond, men hjälp ur denna kan endast tilldelas fiskare, som befinna sig i nödställd belägenhet. Någon definition på vad som förstås med nödställd belägenhet angives icke. Av erfarenhet vet man dock, att fiskare, som på grund av skötsamhet, försakelser och familjemedlemmars hjälp lyckats skaffa sig exempelvis egen tomt och stuga, anses befinna sig i sådan ekonomisk ställning, att de icke äro berättigade till understöd ur fonden.

Även om frågan är svår att ordna, bör en undersökning göras, som klarlägger omfattningen av de redskapsförluster, som fiskaren utsättes för i sin yrkesutövning, ävensom på vad sätt en på försäkringstekniska grunder byggd redskapsförsäkring kan åstadkommas, varvid fiskaren bör bidra med en skälig försäkringspremie, men staten bidra med den överskjutande del av premien, som blir en följd av de särskilda risker, som uppkomma vid försäkring av fiskredskap.

10. Fiskarna erhålla enligt särskilda grunder restitution å erlagd bensinskatt. Frågan om användning av från motorbåtar härflytande bensinskatt har varit föremål för framställningar från fiskarna ävensom av 1933 års fiskeriutredning, som föreslagit att av fiskare erlagd bensinskatt skall restitueras till fiskarna direkt, varjämte visst belopp fortfarande bör utgå till fiskerinäringens främjande ändamål enligt samma grunder som hittills.

1935 års riksdag beslöt på Kungl. Maj:ts förslag angående användning av den till 800,000 à 900,000 kr. årligen uppgående bensinskatten från motorbåtar, att 500,000 kr. skulle få anvisas för budgetåret 1935/1936 till bygande och underhåll av mindre hamnar och farleder. Statsutskottet yttrade vid behandlingen av ifrågakvarande ärende följande: »I samband med denna

restitutionsfråga bör utan tvivel beaktas yrkesfiskarens intresse av att utöver utgående ersättning för den bensinskatt, de själva ha att betala också erhålla gottgörelse för de skador, den övriga motorbåtstrafiken åsamkar fisket.»

I samband med utredning av övriga frågor rörande fisket synes även böra beaktas i vad mån och på vad sätt från motorbåtar härflytande bensinskatt kan komma till användning för upphjälpande av fiskbeståndet ävensom på vad sätt ifrågavarande medel kan komma till användning för sådana ändamål, som neutralisera verkningarna av de skador, som åsamkas fisket på grund av den livliga motorbåtstrafiken.

11. Fiskets administrationsfråga bör ägnas ökad uppmärksamhet för att därigenom tillgodose såväl det teoretiska som praktiska fiskets behov. Framför allt bör undersökas, huruvida det nuvarande systemet med länsfiskeritjänstemän och dessas utbildning och arbetsuppgifter är på det mest ändamålsenliga och praktiska sätt ordnat. Fiskerinäringen har i det avseendet icke följt med i utvecklingen på samma sätt, som skett inom andra områden av svenskt näringsliv. Olika förslag ha tid efter annan framkommit i syfte att bereda dessa länsfiskeritjänstemän bättre teoretisk och praktisk utbildning, ävensom inränga dem i en efter tidens krav bättre anpassad organisationsform, som gör dem skickade att på ett tillfredsställande sätt medverka till fiskerinäringens förkovran.

Utredas bör även i vad mån nuvarande fiskerimyndighet förmår fylla den uppgift fiskerinäringens omvårdnad påfordrar. Under lantbruksstyrelsen sorterar f. n. en fiskeribyrå med en byråchef som föreståndare.

Olika sammanslutningar av fiskare ha vid skilda tillfällen framfört önskemål om inrättandet av en särskild fiskeristyreelse. Såsom skäl härför har anförts, bl. a., att fisket under senaste decenniet utvecklats därhän, att det för framtiden med all sannolikhet inom vissa områden efter kusten i stor utsträckning kommer att utövas mera som yrke än som binäring. Andra länder ha uppmärksammat fiskets alltmera ökade betydelse för folkförsörjningen och i anslutning härtill tillsatt erforderliga organ, som inför statsmakterna ha möjlighet att bevaka och tillvarata fiskets och fiskarens intressen på bästa sätt.

Av andra länder vidtagna restriktiva åtgärder avsedda att reglera export och import av fisk ävensom fiskhandeln inom länderna ha medfört, att handläggningen av dessa oftast komplicerade frågor förutsätter en mer omfattande såväl praktisk som organisatorisk kännedom om fisket, än vad rimligtvis kan begäras av de myndigheter, som för närvarande ha att inför statsmakterna närmast handlägga fiskefrågor. Fiskerinäringens egenartade karaktär kräver även, att fiskarena som praktiska utövare av yrket beredas lämpligt inflytande vid fiskerifrågornas behandling.

Sakkunniga för lantbruksstyrelsens omorganisation behandlade i sitt den 19 januari 1918 avgivna betänkande frågan om inrättandet av en särskild fiskeristyreelse. De sakkunniga ansågo emellertid då icke tillräckliga skäl föreligga för inrättandet av en fiskeristyreelse och föreslog i stället en för-

stärkning av arbetskrafterna på fiskeribyrån genom inrättandet av en byrådirektörsbefattning. De sakkunniga ville emellertid uttala, att fiskerinäringens hastiga utveckling, särskilt det uppsving, som genom vidtagna och föreslagna förbättringar och utvidgningar i statens verksamhet för dess främjande torde kunna förväntas inträffa, möjligen kunde i framtiden motivera inrättandet av en särskild fiskeristyreelse. Det torde då vara en jämförelsevis enkel sak att ur lantbruksstyrelsen utbryta den av de sakkunniga till utvidgning föreslagna fiskeribyrån.

När lantbruksstyrelsen den 20 februari 1918 avgav sitt utlåtande över detta de sakkunnigas förslag, tillstyrkte styrelsen förslaget i vad det rörde fiskeribyråns organisation, under det att tre av styrelsens dåvarande byråchefer i avgiven reservation förordade fiskeriärendenas utbrytande ur lantbruksstyrelsen och inrättandet av en särskild fiskeristyreelse. Då lantbruksstyrelsen den 14 januari 1933 avgav utlåtande över jordbruksutredningens förslag till omorganisation, framhöll styrelsen, att det alltjämt torde kunna sägas, att fiskeriärendena i viss mån intoge en jämförelsevis fristående ställning i förhållande till lantbruksstyrelsens övriga förvaltningsuppgifter.

I sitt yttrande över av olika fiskarsammanslutningar framförda önskemål om inrättandet av en särskild fiskeristyreelse framhåller lantbruksstyrelsen följande: Fiskeribyråns arbetsbörda har under senare år varit stadd i starkt stigande. Uppgiften för statens centrala fiskeriadministration att förbereda och handlägga inkommande ärenden får emellertid ej taga fiskeriadministrationens personal så hårt i anspråk, att icke nödig tid står till förfogande att genom initiativ av olika slag bedriva ett mera positivt arbete till främjande av fiskerinäringen.

Lantbruksstyrelsen förordade även, att en utredning måtte verkställas angående den centrala fiskeriadministrationens förläggning inom statsförvaltningen ävensom, om det härvid befunnes lämpligt, att en särskild fiskeristyreelse upprättas. Skulle en sådan utredning icke komma till stånd förutsatte styrelsen, att frågan om förstärkning av arbetskrafterna på fiskeribyrån ävensom fiskeribyråns uppdelning på två byråer, en för saltsjöfisket och en för insjöfisket, komme under omprövning.

Fiskeriadministrationens uppgift har hittills varit att förbättra fiskbeståndet, åstadkomma förbättrade fångstmetoder, vara sakkunnig myndighet på fiskerilagstiftningens område, representera erforderlig sakkunskap vid tillfällen då vårt land behöver samråda med andra länder för att åstadkomma internationell lagstiftning på fiskets områden, avgiva yttranden i fiskefrågor etc. Därtill kommer emellertid, att fiskeriadministrationen på grund av utvecklingen numera måste taga befattning med en del vidlyftiga spörsmål berörande fiskets avsättningsförhållanden, föreningsrörelsen m. m., som icke var förutsett vid den nuvarande fiskeriadministrationens tillkomst. Det kan även ifrågasättas, om det i längden kan vara lämpligt och önskvärt att pålägga de personer, som nu ha till uppgift — och även utbildats med hänsyn härtill — att företräda de fiskeriintressen, vartill erfordras en speciell högre vetenskap-

lig utbildning, jämväl sådana ärenden, som beröra föreningsrörelsen inom fisket och avsättningsfrågorna m. m.

Med ett sådant förfaringssätt riskeras, att det icke blir tillräcklig tid till övers för behandling av sådana ärenden, som det tillkommer denna personal att i första hand ägna sig åt.

Med anledning av vad som anförts hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande fiskets ekonomiska läge samt angående de åtgärder, som kunna och böra vidtagas i syfte att höja fiskets ekonomiska bärkraft till förbättrande av deras ställning, som av fisket hava sin utkomst.

Stockholm den 15 januari 1936.

<i>Petrus Nilsson.</i>	<i>K. I. Sköldén.</i>	<i>John Gustavson.</i>
<i>Ernst Svenson.</i>	<i>Oscar Ericson.</i>	<i>Gunnar Bodin.</i>
<i>Allan Holstenson.</i>	<i>Joh. Johanson,</i> <i>Friggeråker.</i>	<i>Verner Andersson.</i>
<i>Arthur Heiding.</i>	<i>W. Egnell.</i>	<i>Anton Pettersson.</i>
<i>And. Henriksson.</i>	<i>Per Andersson.</i>	<i>Axel Löfvander.</i>
<i>Erik von Heland.</i>		<i>K. G. Westman.</i>
